УДК 336.1:338.24

Т. Г. Затонацька,
д. е. н, професор, професор кафедри економічної кібернетики економічного факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0001-9197-0560
К. С. Горячева,
к. е. н, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем інноваційного співробітництва в освітній та науковій сфері науково-дослідного відділу військово-термінологічної та лексикографічної діяльності лінгвістичного науково-дослідного управління науково-дослідного центру,
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка ORCID ID: 0000-0003-1503-4425
О. П. Остапенко,
к. е. н., професор кафедри фінансового забезпечення військ,
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-3194-0372

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.15—16.16

ОЦІНКА ЦІЛІСНОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗБРОЙНИХ СИЛ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

T. Zatonatska,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economic Cybernetics,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
K. Horiacheva,
PhD in Economics, Associate Professor,
Leading Researcher, Military institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
O. Ostapenko,
PhD in Economics, Professor of the Department of Finance of the Armed Forces,
Military institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv

ASSESSMENT OF THE INTEGRITY AND TRANSPARENCY OF THE FINANCIAL MECHANISM OF THE ARMED FORCES IN THE CONDITIONS OF ARMED CONFLICTS

Українськими та закордонними дослідниками вже неодноразово наголошувалося на проблематиці внутрішнього контролю у системі фінансового механізму Збройних сил. Проте з огляду на ведення воєнних дій актуальність даного питання значно зросла та містить багато невирішених проблем. А з огляду на стрімке зростання кількості особового складу, розгортання до штатів військового часу багатьох частин та формування нових підрозділів, потенційний прогноз по кількості та обсягу порушень може бути дуже значним.

Мета дослідження полягала в тому, щоб проаналізувати ключові елементи, які впливають на прозорість та цілісність, процеси організації контролю у системі фінансового механізму Збройних сил, особливо під час ведення воєнних дій. На підставі проведеного дослідження сформулювати ряд висновків та рекомендацій, які могли б бути використаними Збройними силами та іншими силовими структурами.

У дослідженні було акцентовано увагу на значному зростанні видатків на Збройні сили під час воєнного стану. Також було розглянуто пропозиції Женевського центру по демократичному контролю за діяльністю Збройних сил стосовно оцінки ефективності та прозорості інституціональних механізмів. В той же час розкрито сутність індексу Government Defence Integrity (GDI), проведено його аналіз, розглянуто проблемні питання на які звертають міжнародні експерти при оцінці сектору безпеки та оборони України.

Використовуючи міжнародний досвід, статистичні дані та відкриті аналітичні джерела нами було доведено, що проблеми цілісності та прозорості механізму фінансування Збройних сил пов'язані із наявними корупційними ризиками. Останні ж, в свою чергу характерні для держав, які приймають участь у збройних конфліктах різного масштабу та інтенсивності. В той же час правильний комплекс заходів, які може провадити держава буде сприяти протидії подібним негативним факторам. Нами було виділено ключові аспекти механізму фінансування Збройних сил, які потребують уваги для їх удосконалення з метою приведення у відповідність до принципів цілісності та прозорості.

Ukrainian and foreign researchers have highlighted the problems of internal control in the system of the financial mechanism of the Armed Forces. However, given the conduct of hostilities, the relevance of this issue has increased significantly and contains many unresolved problems. And given the rapid growth in the number of personnel, the deployment of many units to wartime states and the formation of new units, the potential forecast for the number and volume of risks can be very significant.

The purpose of the study was to analyze the key elements that affect transparency and integrity, the processes of organizing control in the system of the financial mechanism of the Armed Forces, especially during military operations. Based on the study, formulate a number of conclusions and recommendations that could be used by the Armed Forces and other law enforcement agencies.

The study focused on the significant increase in spending on the Armed Forces during war. The proposals of the Geneva Center for Democratic Control over the Activities of the Armed Forces to assess the effectiveness and transparency of institutional mechanisms were also considered. At the same time, the essence of the Government Defense Integrity (GDI) index was revealed, its analysis was carried out, and the problematic issues that international experts turn to when assessing the security and defense sector of Ukraine are considered.

Using international experience, statistical data and open analytical sources, we proved that the problems of the integrity and transparency of the mechanism for financing the Armed Forces are associated with existing corruption risks. The latter, in turn, are characteristic of states participating in armed conflicts of varying scale and intensity. At the same time, the right set of measures that the state can take will help counteract such negative factors. We have identified the key aspects of the mechanism for financing the Armed Forces that require attention in order to improve them in order to bring them into line with the principles of integrity and transparency.

Ключові слова: фінансовий механізм, Збройні сили, війна, прозорість; цілісність; ризики; корупція, внутрішній контроль.

Key words: financial mechanism, Armed Forces, war, transparency; integrity, risks, corruption, internal control.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Обсяг видатків на утримання Збройних Силах вже тривалий період часу суттєво не змінювався. Із настанням воєнного стану було запроваджено додаткові виплати для особового складу у збільшеному розмірі, проведене закупівлі товарів, робіт та послуг за спрощеними процедурами. Сукупний обсяг видатків зріс у декілька разів, про що свідчать значні перепризначення відповідно до плану асигнувань, а також залишки кошторисних призначень. В таких умовах особливу увагу варто було б звернути не тільки на оптимізацію витрат та спрощення процедур, а й за належною організацією внутрішнього контролю, забезпечення цілісності та прозорості процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми розвитку фінансового забезпеченя Збройних Сил України досліджувала велика кількість вітчизняних науковців серед яких І. Семеніхін [1], Ю. Медвєдєв [1], І. Ващенко [1], В. Федосов [2], Ю. Андресюк [3], З. Варналій та О. Чеберяко [4], І. Марко [5], І. Чернишова [5], С. Винник [5].

Проте, враховуючи сучасний стан військово — політичної ситуації, вони, у своїх дослідженнях, не приділяли достатню увагу саме питанням прозорості та контролю фінансового механізму, особливо в умовах збройних конфліктів та воєнних дій.

Таблиця 1. Оціночна карта для індексу Government Defence Integrity (GDI)

Оцінка		Рівень ризику
A	83-100	Дуже низький
B	67-82	Низький
C	50-66	Помірний
D	33-49	Високий
E	17-32	Дуже високий
F	0-16	Критичний

Джерело: складено авторами за джерелом [11].

Тема дослідження залишається актуальною у зв'язку з веденням війни, нарощуванні свого оборонного потенціалу та зростанню оборонних видатків, що в умовах ринкової економіки та обмеженості фінансових ресурсів зумовлює необхідність підвищення контролю за напрямками видатків.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Українськими та закордонними дослідниками вже неодноразово наголошувалося на проблематиці внутрішнього контролю у системі фінансового механізму Збройних сил. Проте з огляду на ведення воєнних дій актуальність даного питання значно зросла та містить багато невирішених проблем. А з огляду на стрімке зростання кількості особового складу, розгортання до штатів військового часу багатьох частин та формування нових підрозділів, потенційний прогноз по кількості та обсягу порушень може бути дуже значним.

МЕТА ДАНОЇ РОБОТИ

Попри значну актуальність даного питання, існує необхідність проаналізувати ключові елементи, які впливають на прозорість та цілісність, процеси організації контролю у системі фінансового механізму Збройних сил, особливо під час ведення воєнних дій. На підставі проведеного дослідження сформовано ряд висновків та рекомендацій, які могли б бути використаними Збройними силами та іншими силовими структурами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вже декілька місяців триває повномасштабна війна України проти росії. Український народ мобілізував усі ресурси для оборони держави, захисту незалежності та цілісності держави.

У військових умовах найбільшим пріоритетом та обов'язком держави є всебічне забезпечення необхідними фінансовими та матеріальними ресурсами Збройних сил. Саме тому у такий час всі фінансові ресурси державного бюджету направлені на потреби оборони. При цьому сектор безпеки та оборони загалом у 2022 році мав отримати близько 286,6 млрд грн або майже 6% від ВВП. Проте станом на кінець весни 2022 року вже було передбачено видатки у розмірі 629,3 млрд грн (включаючи кошти загального та спеціального фондів). Це більше третини від всього обсягу видатків державного бюджету. Таким чином обсяг видатків державного бюджету на національну безпеку та оборону, визначений Законом України від 02.12.2021 №1928-IX при затвердженні Державного бюджету України на 2022 рік, було вже збільшено у більш ніж 2,4 рази, і на жаль темпи зростання не будуть знижувати ще тривалий час [7, 8].

Прем'єр-міністр України заявив, що видатки державного бюджету на підтримку Збройних Сил України наразі складають близько 130 млрд грн на місяць, хоча за увесь минулий рік вони становили 156 млрд грн. Значну частку витрат становлять соціальні виплати, витрати на розмінування, витрати на термінове відновлення, витрати на підтримку внутрішньо переміщених осіб. З огляду на те, що весь місячний бюджет становить майже 250,0 млрд грн, а надходження від податкової та митниці покривають лише половину, то щомісячно виникає потреба у майже 5 млрд дол. для покриття різниць [9].

З огляду на таке значне зростання видатків питання контролю, прозорості та цілісності відображення видатків набуває особливого значення. І воно стосується як громадського контролю, так і органів державної влади. Женевським центром по демократичному контролю за діяльністю Збройних сил було сформовано пропозиції з оцінки ефективності та прозорості інституціональних механізмів, процедур обліку та контролю. До яких було віднесено:

А) Оцінка правил і процедур планування кошторисів різних рівнів;

Б) Оцінка механізмів обробки фінансових операцій, що пов'язана із витребуванням, отриманням, обліком, реєстрацією та витратами;

В) Оцінка правил документального підтвердження здійснення операцій;

Г) Оцінка механізмів та процедур контролю, що включає комплекс аудиторських та контролюючих заходів [10];

Одним із лідерів у розробці методів оцінки прозорості діяльності органів державної влади можна безумовно вважати міжнародну організацію Transparency International. Останні їх дослідження стосувалися саме сектору оборони та безпеки і були сформовані у вигляді Government Defence Integrity (GDI) індекс. Індекс GDI оцінює якість організації інституційного контролю та управління ризиками, мінімізації корупції в установах, що належать до сектору оборони та безпеки. Робота була розпочата ще у 2019 році і з того часу проводиться моніторинг наростаючим підсумком.

Результати індексу особливо погані для держав, які змушені розгортати військовий персонал для проведення внутрішніх операцій із забезпечення безпеки та миротворчих місій за кордоном. Доволі часто у цю категорію підпадають держави, які активно приймають участь у подібних операціях. Наприклад, Бангладеш може отримати мінімальні оцінки з оцінки ризиків під час проведення операцій, але є найбільшим постачальником військовослужбовців для миротворчих місій ООН.

Для держав, які змушені справлятися із внутрішніми загрозами ситуація також складається не найкращим чином. Відсутність системи контролю, цілісності та прозорості процесів, наявність корупційних ризиків може означати, що дислокація військових формувань у районі проведення операції лише сприятиме загостренню конфлікту, але ніяк не встановленню миру та безпеки. Країни, що зіткнулися з внутрішніми загрозами, мають не кращі справи і з військовими операціями. Відсутність антикорупційних гарантій означає, що війська сприятимуть загостренню конфлікту, а не встановленню миру.

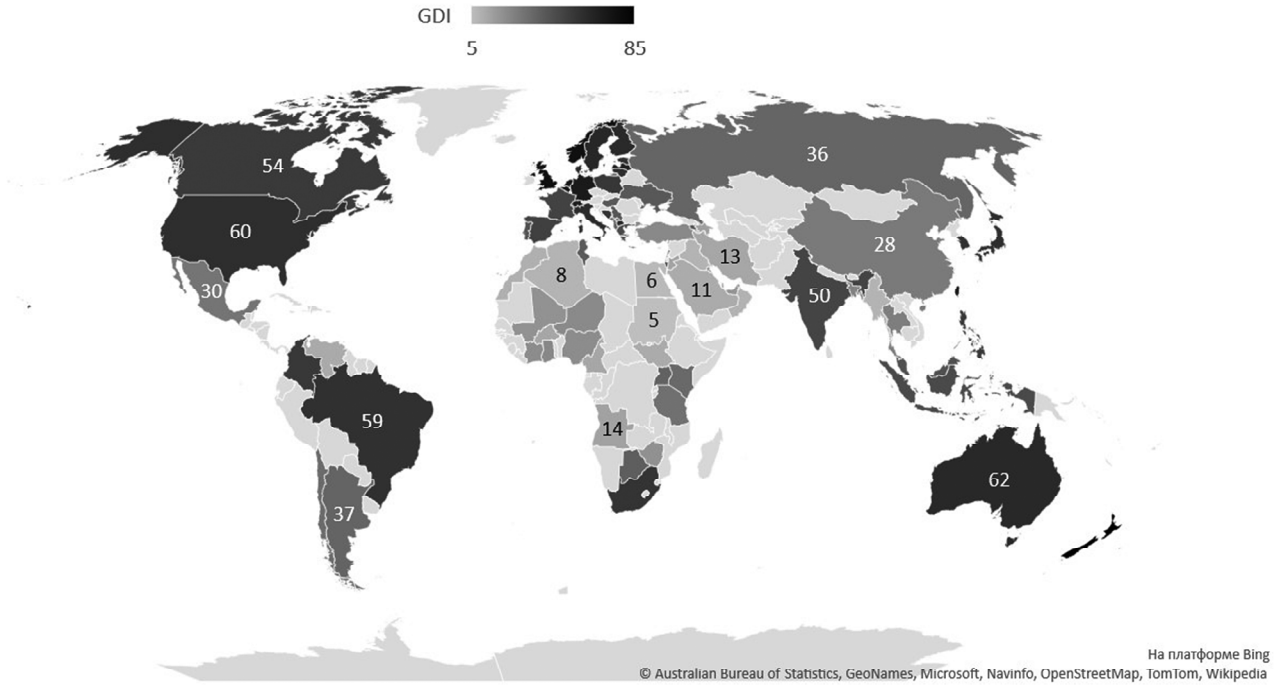

Рис. 1. Регіональний розподіл індексу GDI

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

Такі невтішні висновки свідчать про те, що органи державного управління не враховують подібні ризики, незважаючи на їх руйнівний влив, загрозу миру, безпеці, а також життю людей [11].

На Рисунку 1 зображено, що значну вищу оцінку мають ті держави, які розміщені у відносно стабільних регіонах та в яких військово-політична ситуація прогнозована. Для нас особливо цікаво поглянути виключно на ті держави в яких продовжуються збройні конфлікти та порівняти із нашою гіпотезою про складність підтримувати належний рівень прозорості та цілісності механізму фінансування потреб Збройних сил.

За даними SIPRI наслідки активних збройних конфліктів у 2021 році тривали принаймні у 46 державах: вісім — в Америці, дев'ять — в Азії та Океанії, три — в Європі, вісім — на Близькому Сході та в Північній Африці, 18 — у Субекваторіальній Африці. Як і попередніми роками, більшість із них відбувалися в одній країні (внутрішні), між урядовими силами та одним чи кількома озброєними недержавними угрупованнями. Тривали три великі збройні конфлікти (понад 10 тис. загиблих унаслідок конфлікту протягом року) — в Афганістані, Ємені і М'янмі. 19 — були збройними конфліктами високої інтенсивності (1000—9999 загиблих унаслідок конфлікту) — Нігерія, Ефіопія, Мексика, Сирія, Демократична республіка Конго, Бразилія, Сомалі, Ірак, Буркіна-Фасо, Південний Судан, Малі, Судан, Центральна африканська республіка, Нігер, Камерун, Пакистан, Колумбія, Мозамбік та Філіппіни [13].

Лише три збройні конфлікти точилися між державами: зіткнення на кордоні між Індією та Пакистаном, прикордонний конфлікт між Вірменією та Азербайджаном, та Киргизстаном та Таджикістаном. Два збройні конфлікти точились між військами держави та збройними угрупованнями, що прагнули автономії (між Ізраїлем та палестинцями і між Туреччиною та курдами) [13].

Побудовані нами, використовуючи дані по індексах держав, кластери підтверджують нашу гіпотезу стосовно того, що в кластери із високим та дуже високим рівнем індексу потрапляють держави, які не приймають участь у збройних конфліктах. Прикладом для наслідування у даному випадку можна вважати Бразилію, Філіппіни, Колумбію, Ізраїль та Індію. Хоча останні дві держави знаходяться на межі та тяжіють потрапити у зону ризику.

Україна ж має весь потенціал щоб перейти до кластеру вище із помірними ризиками. Проте її дуже серйозно стримують проблеми із операційними та фінансовими ризиками, а також ризиками у сфері публічних закупівель [14].

Для того, щоб їх подолати потрібно звернути на такі аспекти діяльності:

1) Операційні ризики. Розробити детально пропрацьовану оборонну доктрину у сфері протидії ризикам, яка має включати питання проведення навчання керівників різних рівнів, порядок перевірки та планування подібних ризиків під час проведення воєнних операцій. Для протидії існуючим на даний момент операційним ризикам командування Збройних сил має залучати до моніторингу операцій, а також для надання безпосередньої допомоги персонал відділів внутрішнього контролю та Департаменту внутрішнього аудиту з метою попередження та недопущення можливих ризиків, а не їх перевірки та усунення постфактум.

2) Закупівельні ризики. В той час як система публічних закупівель "prozorro" виграє міжнародні конкурси та номінації, залишаються невирішені питання, що стосуються проведення саме оборонних закупівель. В тому числі і офсетних контрактів, прозорості та публічності розміщення інформації про терміни, суми, кредитні умови та експортні зобов'язання. Для вирішення більшості даних проблемних питань, враховуючи вже наявну сис-

Таблиця 2. Розподіл держав за кластерами в індексі Government Defence Integrity (GDI)

Кластер	Держава	GDI
A Дуже низький	Нова Зеландія	84.68
B Низький	Великобританія	75.85
	Норвегія	75.84
	Бельгія	73.31
	Нідерланди	72.50
	Німеччина	69.75
	Тайвань	69.74
	Швейцарія	68.08
	Латвія	67.09
C Помірний	Північна Македонія	61.83
	Бразилія	58.62
	Південно Африканська Республіка	56.95
	Філіппіни	54.90
	Колумбія	54.80
	Ізраїль	52.18
	Індія	49.54
D Високий	Малайзія	44.56
	Вірменія	42.81
	Косово	41.99
	Україна	41.14
	Ботсвана	38.99
	Росія	36.17
	Кенія	34.64
E Дуже високий	Мексика	30.47
	Ліван	30.02
	Палестина	27.38
	Бангладеш	25.06
	Туреччина	22.99
	Нігер	22.46
	Нігерія	21.61
	Малі	19.80
F Критичний	Азербайджан	14.93
	Йорданія	13.70
	Іран	12.88
	Камерун	12.72
	Буркіна-Фасо	12.55
	Південний Судан	11.21
	Марокко	9.55
	М'янма	8.32
	Судан	4.92

Джерело: розроблено авторами на основі [12].

тему антикорупційного моніторингу, достатньо буде почати із врегулювання нормативно-правової бази.

3) Фінансові ризики. У цьому блоці ризиків у першу чергу варто почати саме із питання засекречених закупівель, які перешкоджають системі громадського та державного контролю за витрачанням бюджетних коштів. Виходом у даній ситуації є виключно прозора система публічних закупівель та чітка класифікація видатків, які потрібно проводити приховано, а також врегулювання питання їх додаткового контролю. Також, немаловажливою є проблема кінцевих бенефеціарів в компаніях, які співпрацюють та забезпечують потреби Збройних сил. Доволі часто такими є близькі особи зацікавлених посадових осіб. Єдиним варіантом тут може слугувати попередня перевірка та експертиза усіх можливих вигодонабувачів. Потрібно зауважити, що вже тривалий час у Збройних силах функціонувала система забезпечення військовослужбовців житлом за рахунок надходжень спеціального фонду державного бюджету. Проте спеціальний фонд — це ведення господарської діяльності, а отже виконання непрямих функцій військових підрозділів, що може призвести до зловживань. У такому випадку звітність про операційну діяльність має бути публічною та доступною, щоб відповідати принципам прозорості фінансового механізму Збройних Сил.

ВИСНОВКИ

Використовуючи міжнародний досвід, статистичні дані та відкриті аналітичні джерела нами було доведено, що проблеми цілісності та прозорості механізму фінансування Збройних сил пов'язані із наявними корупційними ризиками. Останні ж, в свою чергу характерні для держав, які приймають участь у збройних конфліктах різного масштабу та інтенсивності. В той же час правильний комплекс заходів, які може провадити держава буде сприяти протидії подібним негативним факторам.

Таким чином нами було виділено ключові аспекти механізму фінансування Збройних сил, які потребують уваги для їх удосконалення, з метою приведення у відповідність до принципів цілісності та прозорості. На нашу думку під час здійснення операційної діяльності, участі у збройних конфліктах обов'язково потрібно враховувати сформульовані нами ризикові складові, які впливають на кінцевий результат воєнних операцій.

Література:

1. Семеніхін І. М., Медведєв Ю. Б., Ващенко І. В. Фінансове забезпечення Збройних сил в умовах ринкової економіки України: монографія. Київ: Вид. Дім Д. Бураго, 2006. 232 с.

2. Государственные финансы: навч. посіб. / В. Федосов та ін. Киев: Лыбидь, 1991. 276 с.

3. Андресюк Б. Реформування збройних сил України на сучасному етапі: Виступи, інтерв'ю, ст. Київ: Пульсари, 2002. 192 с.

4. Cheberyako O. V., Varnalii Z. S. Financial prerequisites and assessment of defense under the conditions of russian-ukrainian hybrid war. Scientific bulletin of polissia. 2017. Vol. 1, no. 4(12). P. 143-149. URL: https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-4(12)-143-149 (date of access: 20.07.2022).

5. Марко І., Чернишова І., Винник С. Аналіз іноземного досвіду фінансування оборонних досліджень та можливість його застосування в Україні. Збірник наукових праць ЦНДІ ЗС України. 2013. Т. 2, № 64. С. 105—119.

6. Ткач І., Мірненко В., Новиков М. Фінанси Збройних сил України: навч. посіб. Київ: Нац. ун-т оборони України, 2011. 252 с.

7. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 02.12.2021 р. № 1928-IX: станом на 19 лип. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text (дата звернення: 30.07.2022).

8. У Комітеті з питань бюджету твердо впевнені, що забезпечення Збройних Сил України — це основний пріоритет та обов'язок держави задля перемоги над країною-агресором. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/print/222509.html (дата звернення: 30.07.2022).

9. Видатки держбюджету на Збройні Сили Джерело: https://biz.censor.net/. URL: https://biz.censor.net/news/3351993/vydatky_derjbyudjetu_na_zbroyini_syly_zrosly_do_130_milyardiv_na_misyats_shmygal.

10. Bucur-Macru H. Defence institution building self-assessment kit. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of the Armed Forces, 2010. 66 p.

11. The government defence integrity index: a roadmap to a better defence sector — transparency international defence & security. Transparency International Defence & Security. URL: https://ti-defence.org/the-government-defence-integrity-index-a-roadmap-to-a-better-defence-sector/ (date of access: 30.07.2022).

12. GDI 2020 Global Report: Disruption, Democratic Governance, and Corruption Risk in Defence Institutions. London: Transparency International UK, 2021. 125 p.

13. SIPRI yearbook 2022. New York: Oxford University Press, 2022. 725 p.

14. Government Defense Integrity index country brief: Ukraine. 2020. 8 p.

References:

1. Semenikhin, I.M. Medvedjev, Ju.B. and Vashhenko, I.V. (2006), Finansove zabezpechennja zbrojnykh syl v umovakh rynkovoji ekonomiky Ukrajiny [Financial support of the armed forces in the market economy of Ukraine], Vydavnychyj Dim Dmytra Buraho, Kyiv, Ukraine.

2. Fedosov, V.M. Buryak, L. Butakov, D. and Gall, I. (1991), Ghosudarstvennye fynansy [Public finances], Lybid, Kyiv, Ukraine.

3. Andresjuk, B.P. (2002), Reformuvannja Zbrojnykh Syl na suchasnomu etapi [Reforming the armed forces of Ukraine at the current stage], Universytetsjke vydavnyctvo "Puljsar", Kyiv, Ukraine.

4. Varnalii, Z.S. and Cheberyako, O.V. (2017), "Financial Prerequisites And Assessment Of Defense Under The Conditions Of Russian-Ukrainian Hybrid War", Scientific Bulletin Of Polissia, vol. 1, no. 4 (12), pp. 143—149. doi:10.25140/2410-9576-2017-1-4(12)-143-149.

5. Marko I., Chernyshova I. and Vynnyk S. (2013), "Analysis of foreign experience in financing defense research and the possibility of its application in Ukraine". Zbirnyk naukovykh prats' TsNDI ZS Ukrainy, vol. 2, no. 64, pp. 105—119,

6. Tkach I., Mirnenko V. and Novykov M. Finansy Zbrojnykh syl Ukrainy [Finances of the Armed Forces of Ukraine], The National Defense university of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "The state budget of Ukraine in 2022 year", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text (Accessed 25 July 2022).

8. The official site of Verkhovna Rada of Ukraine (2022), "The Committee for Budget Nutrition is firmly convinced that the security of the Armed Forces of Ukraine is the main priority and the binding of the state for victory over the aggressor country", available at: https://www.rada.gov.ua/print/222509.html ent (Accessed 24 July 2022).

9. Censor (2022), "State budget expenditures on the Armed Forces", available at: https://biz.censor.net/news/3351993/vydatky_derjbyudjetu_na_zbroyini_syly_zrosly_do_130_milyardiv_na_misyats_shmygal (Accessed 24 July 2022).

10. Bucur-Macru, H. (2010), Defence institution building self-assessment kit, Geneva Centre for the Democratic Control of the Armed Forces, Geneva, Switzerland.

11. Transparency International Defence & Security (2022), "The government defence integrity index: a roadmap to a better defence sector — transparency international defence & security", available at: https://ti-defence.org/the-government-defence-integrity-index-a-roadmap-to-a-better-defence-sector/ (Accessed 24 July 2011).

12. Transparency International, Defence & Security (2021), GDI 2020 Global Report: Disruption, Democratic Governance, and Corruption Risk in Defence Institutions, Transparency International, London, UK.

13. SIPRI (2022) SIPRI yearbook 2022, Oxford University Press, New York, USA.

14. Transparency International, Defence & Security (2021), Government Defense Integrity index country brief: Ukraine, Transparency International, London, UK.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2022 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

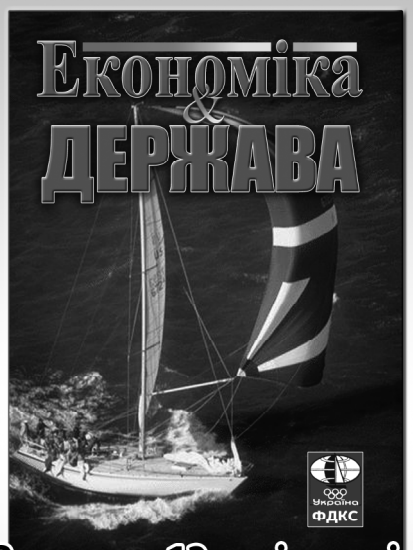

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України
З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності – **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www. economy.in.ua
e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28
(044) 458-10-73